

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum præter æternitatem, & æuum & tempus dentur aliæ durationes.
disput. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Angeli creati in secunda hora: vt verò durat in secunda, esse simul cum illa: vtrumque tamen verum est ratione temporum, cum quibus coexistunt, & in quibus conseruatur, atque collatione facta cum eodem tempore: nullum autem est absurdum, quod aliquod indiuisibile, cuiusmodi est Angelus, coexistens cum duabus horis, & cum singulis partibus ipsarum, vt coexistit cum prima hora: vt verò coexistit cum secunda, sit simul cum illo: quemadmodum non est incommodum, quod ipsi summet, vt coexistit cum prima hora, sit prius se ipso, vt coexistit cum secunda, si tamen cum tempore conferatur: eò quod prius coexistit cum prima hora, quam cum secunda.

Ad septimum. Ad septimum neganda est maior, si cesset ab eadem numero duratione habenda in alio tempore, vt de Angelo dicimus: & ad probationem illam in oppositum: potuit diutius durare, ergo non habet totam durationem simul: concesso antecedente, si cum tempore fiat comparatio, ita vt sit sensus, quod potuerit durare per longius tempus, neganda est consequentia: quia per conseruationem eiusdem prorsus durationis, quam modò habet, duraret per longius tempus, cum quo coexisteret: vnde per solam subtractionem conseruationis durationis, quam modò habet, desinit durare per longius tempus: non verò ex eo, quod impediatur à suscipienda noua parte durationis, ad quam sit in potentia.

Ad octauum. Ad octauum negandum est antecedens: quoniam nisi Angelus duret, & conseruetur per tempus verum aut imaginarium, non potest esse bonus & malus: cum enim non possit esse simul bonus & malus, necessarium planè est, vt id habeat diuersorum temporis punctorum comparatione. Quemadmodum enim Deus (quicquid alij dicant) non potest producere Angelum, nisi eum alicubi producat, hoc est, in aliquo puncto, aut parte spacij veri, vel imaginarij: ita neque potest eum producere, nisi coexistentem cum aliquo momento vel parte temporis veri, vel imaginarij: in ipso igitur aeuo, atque duratione Angeli, vt coexistit, ac correspondet vni puncto, aut parti temporis, potest esse prius bonus, & vt coexistit & correspondet alteri, potest esse postea malus.

Ad nonum. Ad nonum dicendum est, si eum Angelum reproducat Deus cum eadem prorsus duratione quam antea habebat, non fore successiorem durationum in prima & tertia hora: sed eandem prorsus in alia, atque alia hora temporis successiui, sine coexistentia, aut simul existentia, cum tempore intermedio: si verò eum reproducat cum alia numero duratione (quod, si libuerit, facere poterit) concesso antecedente, neganda est consequentia: quia si per tres horas sine intermissione duraret, duraret eadem prorsus duratione.

Ad testimonium. Ad testimonium Augustini dicendum est, illud intelligendum esse de aeternitate, vt tam diuinam, quam participatam, quale est aeuum, complectitur: solum enim nititur Augustinus ostendere, tempus esse successiuum. Dictum quoque Gregorij verum esse collatione facta cum tempore: quo pacto in Angelis reperimus initium, in Deo verò minime. Anselmum verò ideò asserere Angelum nondum habere de sua aeternitate quod futurum est, quia vt in posterum permaneat, opus est, vt tunc ei conferatur duratio, quae nondum pro illo temporis puncto ei conferatur, potestque non conferri Deo subtrahente influxum, vt explicatum est: non verò quod putet, eum non debere existere tunc per eandem durationem, qua modò existit, si in posterum conseruetur. Ideo etiam

Molina in D. Thom.

A dicit Angelum iam non habere de sua aeternitate, quod praeteritum est: quia licet modò habeat eandem durationem, quam antea habebat, modò non confertur ei pro tempore praeterito, sed pro hoc praesenti: vnde si antea non esset ei collata, sed tantum conferretur in praesenti, vt re vera confertur, in nullo praeteriti temporis momento extitisset. Haec autem longè aliena sunt ab aeternitate diuina: ex modo enim existendi, quem nunc habet in seipsa, habet, vt ita coexistat cum omni tempore, vt dari tempus cum quo non coexistat, omnino repugnet: eo quod complectatur omne tempus, & vnitè habeat latitudinem durationum infinitam. Ad testimonium illud ex D. Hieron. adductum solet responderi, id intelligendum esse, quo ad aliquid, quia in omni re creata datur aliquid, de quo aliquando verum est dicere, fuit, & non est, & aliquid de quo aliquando verum est dicere, erit, & non est: vt de aliqua intellectioe Angeli verum est dicere, fuit, & non est, & de aliqua, erit, & non est: in Deo autem nihil est formaliter, quod non sit aeternum. Posset etiam eodem modo exponi, quo D. Anselmum interpretati sumus.

DISPUTATIO II.

Vtrum praeter aeternitatem, aeuum, & tempus, dentur aliae durationes?

D iuus Thomas affirmat. Hoc enim loco in responsione ad primum, inferius q. 63. artic. 3. quodlibeto 2. artic. 5. & quodlibeto 10. articulo 9. asserit, plures operationes immanentes Angeli, vt plures intellectiones, quarum vna succedit alteri, durare tempore discreto: singulas verò durare instante temporis discreti. Cum enim intellectio aliqua Angeli, continuata, v.g. per horam nostri temporis, sit in se indiuisibilis, & tota simul, perinde atque substantia Angeli, habebit sanè in se ipsa durationem indiuisibilem, & totam simul, qua formaliter duret, vt habet substantia Angeli: huiusmodi autem duratio alterius rationis est à duratione substantia Angeli: eò quod haec suapte natura destrui nequeat, sicut & ipsa substantia Angeli, cuius est duratio: illa verò suapte natura desinat esse vna cum intellectu, cuius est duratio. Quia ergo desinit esse, & secundum se est indiuisibilis, non immeritò appellatur duratio instantanea, licet coexistat cum tempore nostro. Quia etiam ex pluribus eiusmodi durationibus diuersarum operationum, quarum vna succedit alteri, coalescit vna quodammodo integra duratio, quae appellatur tempus discretum, in quo cernitur prius & posterius ac successio, effectum est, vt vnaquaeque eiusmodi durationum appellaretur instans temporis discreti, ad differentiam instantis nostri temporis, quod per se continuum est. Cum D. Thoma hac in parte consentiant Durandus in 2. d. 2. q. 4. Henricus quodlibeto 12. q. 8. Capreolus in 2. d. 2. q. 2. conclusione 3. & 5. Caietanus hic, & alij.

D. Thoma de tempore discreto sentit.

Aeternitas participata, quid ex sententia Diui Thomae.

Secus praeter aeternitatem, aeuum, & tempus, nullam admittit durationem.

F Hoc etiam loco in responsione ad 1. & art. 3. precedente 3. contra gentes c. 61. & in 4. d. 49. q. 1. art. 2. quaestiuicula 3. distinguit D. Thom. ab omnibus durationibus numeratis aeternitatem participatam, quae sit duratio visionis beatificae, tam hominum, quam angelorum. Quare autem constitui solet huiusmodi duratio distincta à reliquis, mox subiiciemus.

Secus in 2. d. 2. q. 4. in ea est sententia, vt dicat nullam aliam durationem constituendam esse praeter aeternitatem, aeuum, & tempus. Et in 4. d. 49. q. 6.

H

q. 6. §. de secundo, affirmat, durationem visionis beatificæ non esse distinctam ab æuo. Argumentatur verò in confirmationem suæ sententiæ primò. Quoniam quæquamdiu durat, habent uniformem modum durandi, habent durationem eiusdem rationis, esto vnum duret diutius alio: sed cognitio Angeli, licet minus duret, quam substantia Angeli, habet eundem modum durandi cum illa: cum simul habeat totam suam durationem, non secus ac substantia Angeli: ergo habet durationem eiusdem rationis cum illa, ac proinde duratio ipsius est æuum, sicut duratio substantiæ Angeli.

Id probat primò.

Confirmatur.

Confirmatur hæc ratio, quoniam si Angelus esset crastina die in nihilum redigendus, adhuc duratio ipsius esset æuum: ergo quòd operatio Angeli desinat esse, non impedit, quominus duratio ipsius sit æuum.

Secundò, visio beatificæ Angeli habet eundem modum durandi cum substantia Angeli: eò quòd sicut substantia Angeli est tota simul, duraturaque est in æternum, ita etiam visioni beatificæ hæc eadem conueniunt: sed visio beatificæ neque est magis perfecta, quam substantia Angeli, eò quòd sit accidens, neque est magis immutabilis, cum vtraque possit desinere esse per subtractionem influxus, quo conferatur, visioque tamquam accidens pendeat à substantia Angeli, & non è contrario: ergo visio beatificæ non durat aliqua excellentiori duratione, quæ dicatur æternitas, sed potius duratione eiusdem rationis cum duratione substantiæ Angeli, quam æuum appellamus.

Confirmatur.

Confirmatur ex Fulgentio de fide ad Petrum cap. 18. 3. tomò operum Augustini asserente, durationem visionis beatificæ esse æuum.

Postremò.

Quòd verò tempus discretum non sit ponendum, argumentatur: tum quòd sine vlla necessitate constituitur: tum etiam quòd intra horam nostri temporis possit vnus Angelus continuare plures cogitationes, & alius pauciores, & ita intra idem nostrum tempus essent plura tempora discreta, quorum vnum esset maius alio: imò dum est vnum instans tantum in voluntate Angeli, poterit in eodem Angelo esse tempus in intellectu, eò quòd dum persistit in vno actu voluntatis, possit habere successiuè plures actus intellectus. Plura alia similia argumenta asserit eò loco Scotus.

D. Thoma sententia de duratione substantiæ corruptibilis.

Est & alia controuersia hoc loco, vtrum scilicet substantiæ rei generationi & corruptioni obnoxia, quæ in se est ens permanentem & non successiuum, habeat durationem permanentem in se ipsa, qua formaliter duret, & quæ tota simul coexistat cum tempore, & cum singulis partibus temporis, in quo substantia illa existit: eò modo quo operatio Angeli, quæ in se est permanentem, habet durationem permanentem, D. Thoma hoc loco, & articulo precedente ad tertium asserit, eiusmodi substantiæ, tempore, vt mensura, definitur: non tamè explicat, vtrum in ea cernatur duratio aliqua permanentem, an non.

Scoti sententia.

Scotus verò in 2. d. 2. q. 4. affirmat, eam habere in se durationem permanentem eiusdem rationis cum æuo, ac proinde æuo durare, quod formaliter in ea existit. Durand. quoque ibidem q. 6. agnoscit in tali substantia durationem permanentem, qua formaliter duret: eam tamen appellat nunc temporis discreti: propterea quòd sicut substantiæ, cuius est duratio, succedit noua substantia, quæ generatur ex eadem materia, dum illa corrumpitur: ita durationi illi succedit necessariò noua duratio substantiæ, quæ generatur. Eandem durationem affirmat Henricus quodlibet 5. q. 13. atque, ratione illius substantiæ,

Henrici sententia.

A cuius est duratio, non tempore, sed æuo, aut modo quodam æui, veluti mensura definitur.

Prima conclusio.

Pro explicatione harum omnium difficultatum statuenda sunt nonnullæ conclusiones. Prima fit. Præter æternitatem diuinam, & tempus, atque æuum tam Angelorum, quam aliarum rerum, quæ corruptioni suapte natura minimè obnoxia sunt, admittenda est in naturalibus operationibus immanentibus Angelorum duratio permanentem ab æuo & tempore specie distincta. Admittenda est etiam alia ab his omnibus specie distincta, in visione beatificæ tam hominù, quam Angelorum. Ratio huius conclusionis hæc est, quoniam distinctio specifica durationum nõ solum ex vario modo durandi, sed etiam ex multis aliis capitibus colligenda est, ex quibus in aliis etiã rebus colligi solet: vt si res suapte natura corruptionis capax vel expers sit, si ordinis supernaturalis, aut naturalis: si naturæ spiritualis, materiæ omnino expertis, aut corporeæ: hæc enim omnia ad minimum exigunt distinctionem specificam in naturis, quibus conueniunt.

Duratio ab æuo, & tempore specie distincta datur in operationibus naturalibus immanentibus angelis, & alia ab his specie distincta in visione beatificæ.

Æternitas ergo distinguitur à cæteris durationibus, quòd sit increata. Tempus autem distinguitur penes varium modum durandi, quòd suapte natura, ac per se sit successiuum: alia verò durationes vel sunt permanentes, vel successiuæ per accidens. Illud tamen sciendum est, cum in Angelis admittamus motum localem continuum, qui in ipsis sit subiectiue, vt inferius suo loco ostendetur, durationem successiuam talis motus suo modo esse tempus, specie tamen distinctam à tempore, quod resultat ex motu rerum corporearum: est enim res spiritualis: spiritualis autem natura specie distinguitur à corporea.

Duratio motus angelorum ipsa est spirituale, specie distincta à tempore corporeo.

Æuum distinguitur ab instanti temporis discreti, seu à duratione, quæ operationibus naturalibus, atque immanentibus Angelorum cõuenit, eò quòd sit duratio quæ suapte natura desinere nequit, sicut neque ipsa substantia Angeli, cuius est duratio: duratio verò operationum Angeli suapte natura desinat esse, sicut & operationes ipsæ: quòd autem suapte natura corruptioni obnoxium non est, specie distinguitur ab eo, quod suapte natura desinere potest. Distinguitur verò à duratione visionis beatificæ, quòd sit duratio naturalis: duratio verò visionis beatificæ sit supernaturalis, non secus ac visio ipsa: quod enim suapte natura ad ordinem rerum supernaturalium pertinet, specie distinguitur ab eo, quod ad ordinem rerum naturalium spectat.

Æuum ergo ita potest describi. Est duratio rei create, tota simul, naturalis, & corruptioni suapte natura expers. Per particulam, rei create, excluditur æternitas: per sequentem, reiicuitur tempus: per particulam, naturalis, separatur à visionis beatificæ duratione: & per particulam suapte natura corruptionis expers, excluditur instans temporis discreti: & vniuersum excluduntur durationes rerù, quæ ex natura sua desinere possunt. Id quod æuo durat, appellatur æuiternum, seu res æuiterna. Cuiusmodi sunt substantia Angeli, animus humanus, substantia Cæli, & vt videtur materia prima, atque accidentia omnia necessaria horum omnium. Cum autem æuum substantiæ cæli sit quid corporeum: æuum verò Angelorum, atque humani animi res spiritualis, sit, vt specie inter se distinguantur: spirituale namque à corporeo specie distingui debet. Vtrum autem operatio Angeli, qua se ipsum cognoscit, æuiterna sit, nec ne, ex eo pendet, vtrum sit naturalis & necessaria, an verò libera, ita vt suapte natura desinere possit. Si namque ita necessaria sit, vt suapte natura, & non per accidens, desinere nequeat, æuiterna dicenda erit.

Æui definitio.

Æuiternitas.

Æuum non vna species infima.

erit: sin minus instanti temporis discreti durare dicetur. Quid autem hac de re sentiendum sit, inferius, dum sermo erit de cognitione Angelorum, examinabitur.

Temporis discreti instanti quorum ratio.

Instanti temporis discreti distinguitur à duratione visionis beatificæ: tunc quod sit duratio potens suapte natura cessare, in quo etiã ab ævo differt: tunc etiam quod sit duratio naturalis. Quod sit, ut durationes rerum supernaturalium, siue operationes sint, siue nõ sint, esto conueniant rebus, quæ desinere possint suapte natura, non pertineant ad instanti temporis discreti, sed ad aliam speciem durationis, ut paulò inferius dicemus. Sub instanti temporis discreti non solum comprehenduntur durationes operationum naturalium spiritualium, etiam humani animi, sed etiam habituum, ceterarumque qualitarum spiritualium, quæ & naturalis sunt, & desinere esse possunt suapte natura: cum pat. sit de omnibus ratio.

Temporis discreti quid.

Ut verò aliquid de tempore discretio dicamus, animaduertendũ est, illud non esse collectionem quarumcumque durationum, sed raliũ, quæ non sint simul, & quæ ita ordine quodã successiue fluãt, ut posterior semper priorem subsequatur. Cùm autem constet dari huiusmodi durationes, atque in collectione plurium earum cernatur successio, quæ in re aliquo modo cum tempore nostro conuenit, nomina quæ imponantur pro arbitratu, non est negandum dari tempus in hac significatione. Nõ est tamen vnum per se, sed plurium rerum discretarum aggregatio, neque pertinet ad aliquam speciem quantitatis, ut bene probat Scotus loco citato contra Henricum quodlibeto 12. q. 8. & quosdã alios.

Non est vnum per se.

Duratio visionis beatificæ ex eo distinguitur à ceteris, quod sit supernaturalis: appellatur quæ à D. Thoma peculiari nomine æternitas participata, non solum quod sit tota simul, in æternumque permaneat, quæ ratione æuum etiam Angelorum appellatur supra articulo 2. & 3. æternitatem participatam, sed peculiari quadam alia ratione, nempe quod cum supremum gradum inter omnia entia creata, etiam supernaturalia, obtineat, per eamque similiores Deo efficiatur, quàm per quamcumque aliam rem; duratio ipsius magis accedit ad durationem diuinam, quàm quæuis aliarum rerum duratio. Ferratiensis 3. contra gentes, cap. 61. existimat sententiam D. Thomæ locis citatis esse, visionem nostram beatificam æternitate ipsa diuina veluti propria mensura definiti, quæ formaliter est in Deo, atque in eadem sententiam inclinare videtur Capreolus in 4. d. 49. q. 1. ad argumenta contra secundam conclusionem. Quod tamen paulò antè diximus, amplectendum est, & est communis inter scriptores D. Thomæ sententia. Illud tamen aduertendum est, quæ ratione duratio visionis beatificæ, et quod supernaturalis sit, distinguitur specie ab omnibus durationibus naturalibus: distingui etiam debere durationem gratiæ, aliarumque rerum supernaturalium: non sunt tamen imposita nomina ad significandas singulas durationes speciei distinctas, neque hæc sunt suisus persequenda.

Duratio visionis beatificæ ex eo distinguitur à ceteris, quod sit supernaturalis: appellatur quæ à D. Thoma peculiari nomine æternitas participata, non solum quod sit tota simul, in æternumque permaneat, quæ ratione æuum etiam Angelorum appellatur supra articulo 2. & 3. æternitatem participatam, sed peculiari quadam alia ratione, nempe quod cum supremum gradum inter omnia entia creata, etiam supernaturalia, obtineat, per eamque similiores Deo efficiatur, quàm per quamcumque aliam rem; duratio ipsius magis accedit ad durationem diuinam, quàm quæuis aliarum rerum duratio. Ferratiensis 3. contra gentes, cap. 61. existimat sententiam D. Thomæ locis citatis esse, visionem nostram beatificam æternitate ipsa diuina veluti propria mensura definiti, quæ formaliter est in Deo, atque in eadem sententiam inclinare videtur Capreolus in 4. d. 49. q. 1. ad argumenta contra secundam conclusionem. Quod tamen paulò antè diximus, amplectendum est, & est communis inter scriptores D. Thomæ sententia. Illud tamen aduertendum est, quæ ratione duratio visionis beatificæ, et quod supernaturalis sit, distinguitur specie ab omnibus durationibus naturalibus: distingui etiam debere durationem gratiæ, aliarumque rerum supernaturalium: non sunt tamen imposita nomina ad significandas singulas durationes speciei distinctas, neque hæc sunt suisus persequenda.

Illud, antequam secundam conclusionem subiungam, admonebõ. Possit Scotum dicere: quemadmodum quantitas cæli desinere esse nequit, nõ quidem ex se, sed ex natura subiecti, cui inest, & ob id est eiusdem speciei cum quantitate corporum inferiorum: ita quoque durationem substantiæ Angeli solum ex natura subiecti desinere esse non posse, non verò quantum est ex se, & ob id non esse speciei distinctam à duratione operationum Angelorum. At certè adhuc duratio substantiæ videretur

Molina in D. Thom.

A specie distingui à duratione, accidentium: maxime si dicamus, duratione idem profus esse cum existentia rei, cuius est duratio, ut asserere videtur Scotus.

Secunda conclusio. Substantia rei generationi & corruptioni obnoxia, licet ut est subiectum motus, & quietis per suum proprium motum & quietem tempore mensuretur, habet tamen in se ipsa durationem permanentem & totam simul, quæ coexistit cum toto tempore, quæ ratione motus & quietis mensuratur, & cum singulis partibus illius. Quæ hæc conclusio ostensa à nobis est 4. Physicorum, ubi plura de hac re diximus. Secundam verò partem ex eo mihi persuado cum Scoto, Durando, & Henrico, quod substantia illa, præcisè considerata à motu & quiete, verè durat in se ipsa, non secus ac cætera res permanentes, & non secus ac cælũ, quod præter durationem sui motus habet aliam permanentem secundum suam substantiã, quæ dicitur æuum: cum igitur duratio substantiæ consideratæ præcisè à motu & quiete, sit permanens & non successiua: sit, ut duratio illa permanens sit & tota simul.

Secunda conclusio. Duratio substantiæ corruptibilis permanens est, licet ratione motus, & quietis talis substantia tempore mensuretur.

Quod si quis perat, utrum appellanda sit instanti temporis discreti, ut vult Durandus. Respondeo, si nomine instanti temporis discreti intelligatur sola duratio rei naturalis, quæ & desinere possit, & licet spiritualis sit: tunc cum duratio, de qua loquimur, corporea sit, & ab spirituali specie distincta, non esse ita appellanda. Si verò nomen sumatur latius, ita ut quemadmodum æuum comprehendit durationem corpoream cæli, instanti quoque temporis discreti comprehendat etiam durationes corporeas, tunc appellari poterit instanti temporis discreti: eo quod naturalis sit & permanens, ac desinere possit.

Tertia conclusio. Non solum substantia rei corruptioni obnoxia, sed etiam vniuersæ res aliæ corporeæ permanentes, habent suas durationes permanentes, ut lumen, actio, quæ lumen conferuatur: cognitio sensus durans, per tempus sine noua intentione: candor, & cætera res permanentes. Hæc patet, quoniam vnaquæque earum rerum verè durat in se ipsa: cum ergo sit res permanens & tota simul, durabit duratione permanente, & tota simul, sicut de aliis rebus permanentibus hætenus dictum est. De rebus quæ successiue sunt per accidens, dicendum est, eas durare etiam propriis durationibus per accidens successiuis.

Tertia conclusio. Accidentia corporea permanentia habent suas durationes permanentes.

Quod si quis perat, ad quodnam prædicamentum pertineant durationes omnes creatæ. Respondeo, si sint successiue, & continuæ per se, ut est tempus, pertinere ad prædicamentum quantitatis; cæteras verò pertinere ad prædicamentum quando. Quando enim non est aliud, quàm res durare in aliquo tempore, aut instanti vero vel imaginario, cum quo coexistunt: res vero, quæ non sunt successiue per se, suis propriis durationibus, quæ, saltem per se, quantæ non sunt, coexistunt cum tempore, in illõ; durare dicuntur. Qui diceret, durationem cuiusque rei non esse aliud, quàm existentiam eiusdem rei, existentiamque esse ens incompletum, reduci que ad prædicamentum rei, cuius est existentia, ut supra q. 3. art. 4. disput. 1. latè explicauimus, dicturus esset, durationes omnes reduci ad prædicamenta rerum, quarum sunt durationes, eumque ad prædicamentum substantiæ reduci: egrè tamè defendere posset, tempus esse speciem quantitatis à motu distinctam, ut Aristoteles affirmat, atque ex eo manifestè constat, quod habet distinctam quantitatem à motu, ut sup. artic. 1. disputat. 3. latè apertè, ni fallor, demonstratum est.

Accidentia per accidens successiua durationes habent per accidens successiua. Durationes creatæ si successiua sine per se, pertinent ad prædicamentum quantitatis. Cætera ad prædicamentum quando.

F Illud, antequam secundam conclusionem subiungam, admonebõ. Possit Scotum dicere: quemadmodum quantitas cæli desinere esse nequit, nõ quidem ex se, sed ex natura subiecti, cui inest, & ob id est eiusdem speciei cum quantitate corporum inferiorum: ita quoque durationem substantiæ Angeli solum ex natura subiecti desinere esse non posse, non verò quantum est ex se, & ob id non esse speciei distinctam à duratione operationum Angelorum. At certè adhuc duratio substantiæ videretur

Duraciones permanentes rationem non habent mensuram.

Vltimum dubium in hac disputatione est, vtrum duraciones permanentes habeant rationem mensuram. Atque in primis, si non distinguatur ab existentia rerum, quarum sunt duraciones, planè non habent rationem mensuram earundem rerum: quia nõ possunt eas mensurare, nisi quoad existentiam: nihil autem est mensura sui ipsius. Deinde verò, esto ex natura rei distinguantur ab existentia rerum, quarum sunt duraciones, semper mihi visum fuit valde probabile cum Durando q. 6. supra citata, non habere propriè rationem mensuram: quoniam mensura, vt Arist. 10. Metaphysicæ textu 2. ait, *notam facit quantitatem*: huiusmodi autè duraciones, cum indiuisibiles sint, & totæ simul, nullam habent quantitatem: quare in se ipsis mensurari non possunt, neque apparet modus, quo quædam earum secundum se possint aliarum esse mensuræ. Quod verò coexistant cum maiori, vel minori tempore, quo pacto supra diximus vnã posse excedi ab alia collatione facta cum tempore, planè id non habent ex eo, quòd vna secundum se virtute sit maior quàm alia, aut continet vnitè maiorem latitudinem duratiuam, quàm alia, sed ex sola conseruatione, ex qua prouenit, quòd non desinant toto illo tempore, vt supra explicatum est: quare nõ nisi habita ratione temporis, potest vna dici maior, quàm alia, cum nimirum per longius tempus conseruatur. Quò fit, vt semper ad tempus reducatur latitudo duratiua ipsarum, neque aliter, quàm per tempus verum vel imaginarium, in quo conseruantur, intelligi possit, etiam ab ipsis Angelis, aut quanta fuerit duratio cuiusque aut quæ fuerit diuturnior. Cui verò magis placuerit communis ferè Doctorem sententia, nempe quòd rationem habeant mensuram, liberum erit id defendere cum Caietano articulo sequente, & Capreolo loco citato ad argumenta cõtra vltimam conclusionem.

Ad primum Scoti.

Ad primum ergo Scoti neganda est maior: quoniam ex multis aliis capitibus colligitur distinctio specifica, vt supra explicatum est.

Ad confirmationem.

Ad confirmationem, concessio antecedente, neganda est consequentia: quoniam vna definitio naturalis est, supernaturalis verò altera, nempe supra naturam eius, quòd definit, res autem iudicanda sunt ex eo, quòd suapte natura habent.

Ad secundum.

Ad secundum dicendum est, non propter illa, quæ in maiori & in probatone illius numerantur constitui specie distinctam ab euo, sed quòd sit supernaturalis, vt dictum est. Existimo tamen visionem beatificam esse perfectiorem quoad suam entitatem, quàm substantiam Angeli: neque existimo vltimum esse incommodum, quòd accidens aliquod supernaturale superet perfectione quoad entitatem omnem substantiam naturalem: sicut non est incommodum, quòd aliquod non viuens, vt pote cælum, pluribus viuentibus perfectione antecellat: vt latius explicauimus 1. 2. q. 3. art. 2.

Ad confirmationem.

Ad Augustinum, seu potius Fulgentium (quaruis in eo capite nihil reperitur) dicendum est, sumere æuam latè, pro duracione videlicet sempiterna, quo pacto etiam Deus æuam æuorum appellatur.

Ad postremum.

Ad postremum, quò tempus discretum impugnetur, dicendū est, sine necessitate constitui, si vt vnum per se, non verò si vt vnum per accidens constituitur: quandoquidem ex natura rei datur talis duratio, vt ipse etiam Scotus admittet: quam propter successionem possumus appellare tempus discretum: cum nomina pro arbitratu imponantur rebus significandis: reliqua verò, quæ vt absurda infert, nihil absurdi continere arbitramur.

ARTICVLVS VI.

Verum sit vnum tantum æuam.

AEGIDIVS Romanus creditit vnum tantum esse æuam, atque illud esse in Deo. Quod probat primò, quia quemadmodum tempus non est in re temporaria, sed in æuiterna, nempe in cælo: ita æuam non debet esse in re æuiterna, sed in re aliqua superiori, hoc est, in Deo.

Secundò, quia si non esset in Deo, esset in supremo Angelorum: hic autem ex sententia Gregorij 32. Moral. cap. 24. & in homilia de centum ouibus, est Lucifer: quare sequeretur æuam beatorum Angelorum esse in inferno, quod est absurdum.

Sit tamen prima conclusio. Si æuam non habeat rationem mensuram, tot sunt æua, quot æuiterna: atque vnumquodque est, vt in proprio subiecto, in re æuiterna, cuius est æuam. Probatur, quoniam tunc æuam nihil aliud erit, quàm duratio cuiusque æuiterni, vnumquodque autem æuiternum realiter durat sua peculiari duracione, quæ in eo ipso, vt in proprio subiecto, existit: ergo tot erunt æua, quot æuiterna, & vnumquodque in suo æuiterno, vt in subiecto inhærebit.

Secunda conclusio. Si æuam habeat rationem mensuram, datur vnum tantum æuam, quòd quidem erit omnium perfectissimum, & prima mensura cæterorum, eritque tamquam in subiecto in supremo Angelorum: duraciones tamen cæterorum æuiternorum, habent etiam suo modo rationem æui atque mensuram, non tamen rationem primi ac potissimi. Prior pars probatur, quoniam supremum & perfectissimum in vnoquoque genere est prima & potissima mensura cæterorum, tamquam quæ recedit maximè à variatione inter omnia, quæ sunt illius generis: si ergo loquamur de prima & perfectissima mensura, vnum tantum erit æuam, cuius subiectum erit supremum Angelorum.

Pars hæc supponit, in suprema specie Angelorum non esse plures Angelos eiusdem speciei: si enim in ea essent plures Angeli eiusdem speciei & æquè perfecti: plura essent æua æquè prima, vt fatetur Diuus Thomas hoc loco. Si etiam Deus produceret Angelum aliquem perfectiorem, duratio ipsius inciperet habere rationem primi æui, & desineret eam habere duratio Angeli, qui modò est supremus. Prætèrà si Angelus, qui modò est supremus in nihilum redigeretur, inciperet habere rationem primi æui duratio Angeli, qui inter reliquos supremum gradum obtineret. Posterior pars conclusionis probatur, quoniam nulla est ratio, quare duraciones cæterorum æuiternorum non haberent suo modo rationem æui, atque mensuram, licet non prima. Non plus immoror hac in re, quoniam idem prorsus dicendum est de vnitate æui, quòd de vnitate temporis diximus 4. Physicorum, vbi rem hanc diligentius exposuimus.

Ad primum ergo Ægidij argumentum neganda est similitudo, quoniam in re æuiterna, nempe in cælo, non solum cernitur motus qui est fundamentum temporis, sed etiam cernitur perfectissimus & regulatissimus motus: in Deo verò non cernitur esse creatum naturale corruptionis expers, quòd est æui fundamentum.

Ad secundum concedimus, æuam in supremo Angelorum existisse. In primis tamen responderi potest cum Damasceno 2. libro fidei Orthodoxæ c. 4. aperte inueniente Luciferum nõ fuisse supremum Ange

Ægidij sententia, quam probat. Primò.

Secundò.

Prima conclusio. Æua: tot sūt, quot æuiterna: si æuam rationem mensuram non habeat.

Secunda conclusio. Quò pacto sit vnum tantum æuam.

Ad primum Ægidij.

Ad secundum. Æuam supremam an sit in Luciferò.